

CHA

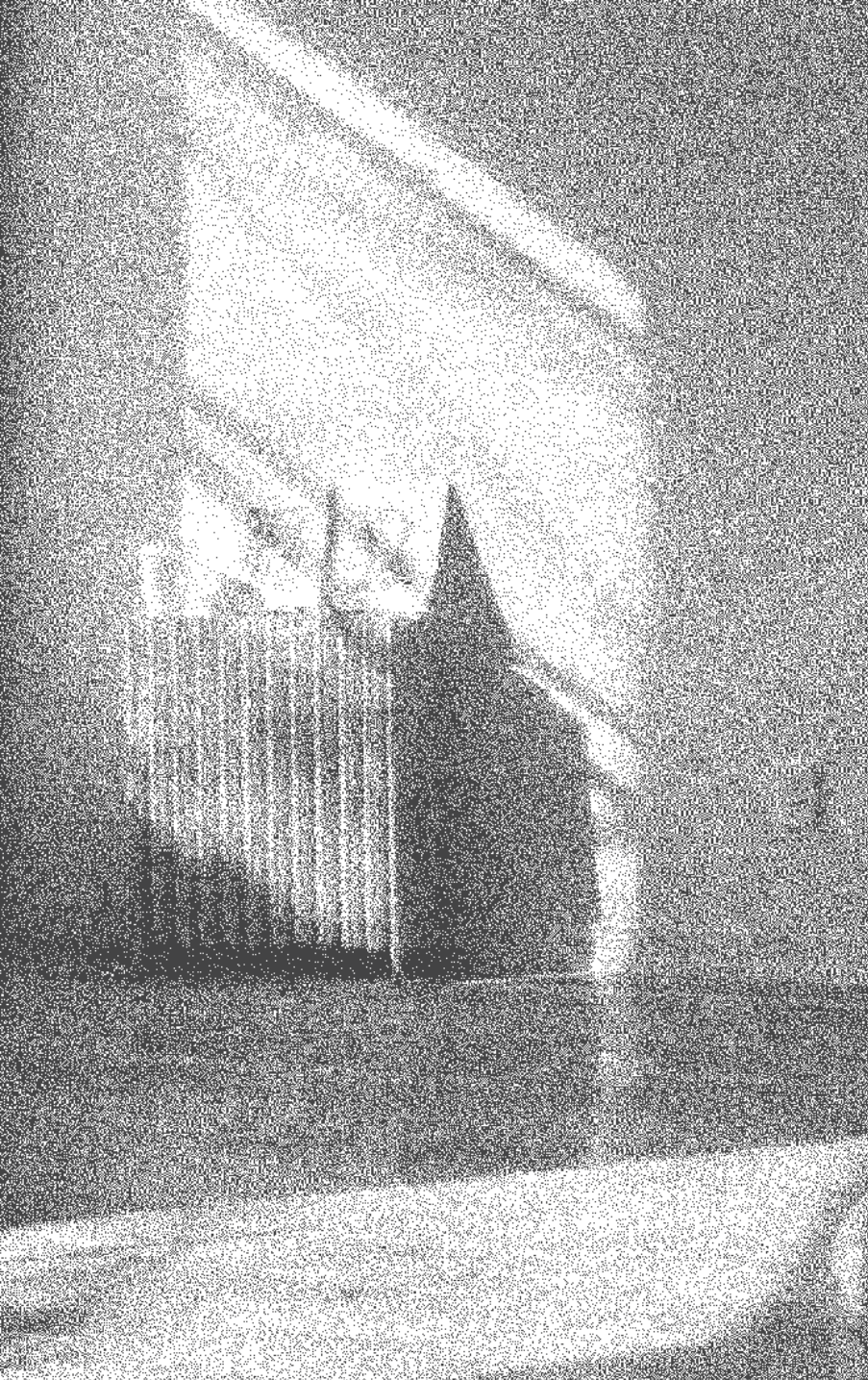
TOMÁŠ

ČO

HUČKO

NNA

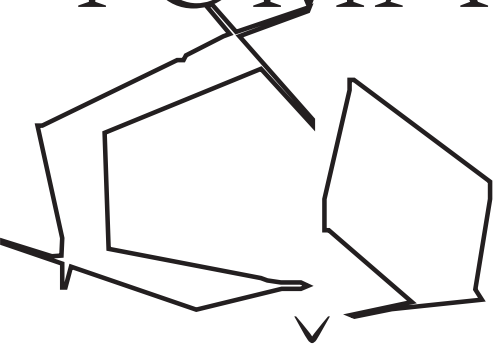
BRAN

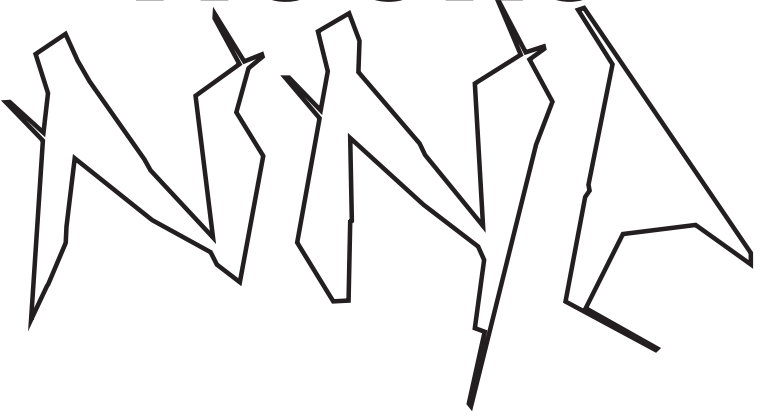

TOMÁŠ

HUČKO

TOMÁŠ HUČKO
CHACONNA

Vydalo OZ BRAK, Bratislava 2018
ISBN 978-80-89921-12-6

I

„Čo to má byť, naozaj memoáre? Memoárista zvyčajne najprv niečo dosiahne a potom si na staré kolená zaspomína, a tých, ktorých zaujíma to, čo dosiahol, si to radi prečítajú. Ako by to ale mohlo obstáť ako publikovaná novielka mladého ambiciózneho redaktora, ktorý by touto novielkou chcel vstúpiť do sveta spisovateľského? Prečo by to tie čitateľské, nekompromisne kritické beštie tam vonku, v chodbách kníhkupectiev, zaujímalo?“ opýtal sa ma jeden spisovateľ, keď som mu ukázal rukopis tejto knihy.

Mal, samozrejme, pravdu. Prečo by vás to malo zaujímať?

Keď som mal sedem rokov, napísal som prvý román (volal som to hrdo román, aj keď to malo len päť kapitol), o pirátoch, na babkinom písacom stroji, na tenké, takmer priesvitné papiere, do ktorých sa písmená odláčali takou silou, až niekedy papier pretrhli a človek sa mohol cez text pozeráť. Len niektoré písmenká a značky mali takú silu, že papier penetrovali, to boli magické písmená, silnejšie než ostatné, s tými som zaobchádzal opatrne, nepoužíval som ich často, inak by som mal z románu rešeto. A tak som sa už vtedy prispôboval textu, nie on mne, cítil som, že sa podvoľujem diktátu, že s príbehom uzatváram kompromis. Tak či tak, bol som na ten príbeh hrdý. (A doteraz som presvedčený, že to je najlepšia vec, akú som kedy napísal, dnes by som nič také energické a imaginatívne stvoriť nevedel. Tie námorné bitky! Aj dnes, keď to čítam, tak som hneď tam, medzi dopadajúcimi delovými guľami, pušným prachom, kričiacimi pirátmi, krvavými šablami.)

9

Nič z toho, samozrejme, neprišlo samo od seba. Asi rok pred nástupom na základnú školu som sa naučil čítať a ten rok som strávil nad knihami, fascinovaný, očarovaný. Prečítal som všetkých Tarzanov a Winnetouov, čo sme doma mali. Ten pirátsky román, dobrodružstvá Rikyho, Taviho a kapitána Toma (ako inak), je výsledkom toho, čo som sa od Burroughsa a Karla Maya naučil. Iba som vymenil džungľu za more a Indiánov za pirátov.

Autorov, ktorých som odvtedy povykrádal, je veľa, nemá cenu ich menovať. Myslím, že som mal na kopírovanie talent, akoby som nemal vlastnú osobnosť, každý výrazný spisovateľ sa do mňa impregnoval ako do plastelíny, akoby som vôbec nekládol odpor, a tie falzifikáty Hesseho, Kunderu alebo Kerouaca boli dobré falzifikáty, páčivé. Boli chvíle, keď som sám uveril, že sú to moje výtvary.

Niekedy v sedemnástich sa ku mne dostal Bukowski a tam som začal s kopírovaním naozaj dôsledne. Predtým som „sa

nechal inšpirovať“ rytmom písania, tentokrát som to ale vzal zostra. Prebral som Bukowského témy, štýl, názory, vzťahy k ženám, k práci, k alkoholu, k mladosti, vzal som si jeho hudobný vkus, životné presvedčenie, lásku k samote, striedanú s hystériou. Väčšina z toho sa ma drží dodnes. Jedného času som si myslel, že som z Bukowského vyrástol, ale kdeže som vyrástol, pred pár rokmi som sa k nemu vrátil a stále bol rovnako dobrý, stál pevne, akoby sa ho moja zrada ani nedotkla. A hlavne, keď som bol na tom najhoršie, keď som plakal viac než rozprával, bol to práve Bukowski – nie Borges, nie Montaigne, nie Heidegger –, ku ktorému som sa obrátil. Ale k tomu sa ešte dostaneme.

Bukowského k nám doniesol Roman, ktorý v tom čase žil s mojou mamou. Ja som mal pätnásť a všetko, čo mi ukázal, bolo pre mňa zjavením. Okrem Bukowského to bol Miller, Heller, Nirvana, Hendrix a *South Park*. Sám Roman bol zjavením. Tridsiatnik, ktorý nemá stálu prácu, nadmerne pije a naplno prežíva to, čo číta a počúva, to bol v mojom petržalskom prostredí revolučný fenomén, ktorý natrvalo otriasol mojím svetom. Nikdy som nerozumel, čo robí s mojou mamou, ktorá pre jeho záujmy a názory nemala žiadne pochopenie. Tak ako mnohokrát potom, i vtedy som bol slepý k faktu, že ľudia spolu nežijú kvôli spoločným hodnotám, kvôli zdieľanému umeleckému presvedčeniu. Spája ich niečo oveľa ťažšie definovateľné, nejaká podzemná voda strachu a neistoty, ktorá bublá pod každým prejavom, nejaká urputná snaha o pevnosť vo svete, ktorý sa neustále rozpadá. Ich vzťah sa po pár rokoch rozpadol tiež, boli príliš rozdielni na to, aby ich uživil sex a spoločná kuchyňa.

Ku koncu trávil Roman väčšinu času na internete, za ktorý nevládal platiť (v časoch modemu bol internet drahou záľubou), alebo hraním počítačových hier. Keď odišiel môj otec, nezostalo po ňom nič. Po Romanovi zostali kazety Nirvany a Hendrixa, Millerov *Sexus*, Hellerova *Hlava XXII* a Bukowského poviedky. Netuším, či si uvedomoval, čo so

mnou tento skromný arzenál na najbližšie roky spraví.

Roman zomrel o pár rokov neskôr, myslím, že nemal ani štyridsať. S priateľkou, vo vani, unikajúci plyn. Asi si tú smrť romantizujem, ale vždy mi prišlo, že sa k nemu hodí. Predstavujem si ho s krásnou nahou ženou, obaja s pohárom šampanského v ruke, po milovaní, unavene sa na seba usmie-
vajú a pokojne zaspávajú a bublinky šampanského potichu praskajú, zatiaľ čo z nich uniká život.

III

Nie každá smrť sa dá tak ľahko romantizovať. Môj dedo umieral na rakovinu niekoľko rokov. Z celého toho procesu si pamätám jedínú vetu. Po jednej z operácií, brali mu nejakú časť žalúdka – v tej dobe sa mu nádory rozbiehali po tele ako okupačná armáda –, sme ho boli s babkou, mamou a sestrou pozrieť v nemocnici. Dedo počkal, kým ženy odišli na balkón, a povedal s odhodlanosťou a vážnosťou, akú som u neho nikdy predtým nevidel: „Nechcel som to hovoriť pred nimi, ale keby som vedel, aká to bude bolesť, tak radšej zomriem.“ Do roka bol mŕtvy.

V tej dobe sme hrali so Slečnou, ktorá bola v Anglicku, takú hru: navzájom sme si zadávali mená umelcov, na ktoré sme museli napísať text či vytvoriť iné dielo, ktoré by ich tvorbu nejakým spôsobom reflektovalo. Ja som od nej v tých dňoch dostal za úlohu napísať text, ktorý by asocioval sochy Georgea Segala. Segal často zachytáva ľudí v civilných momentoch, o to viac rezonuje ich odcudzenosť, samota, podivná blízkosť smrti. Ráno mi volala mama, dedo zomrel v nemocnici, na zlyhanie srdca. Čakal ma vlak z Prahy do Bratislavy. Neprepadla ma lútosť, smútok ani zdesenie. Mal som deda rád, bol to vtipný a dobrosrdečný človek, a napriek tomu som pocítil takmer nadšenie, že mám možnosť pretaviť túto udalosť na splnenie mojej segalovskej úlohy. Toto som napísal po ceste, nezmenil som na tom odvtedy ani slovo:

Vo vlaku som sedel už niekoľko hodín po tom, ako som sa dozvedel o dedovej smrti. Išiel som do Bratislavy – na jeho pohreb, no najmä preto, aby mohla babka a mama uvoľniť niečo z tej bolesti, ktorú v sebe po jeho smrti hromadili.

Očakával som cestu s príchutou návštevy neznámej krajiny – dojmy sa mali zintenzívniť či úplne otupiť; farby mali vyžarovať či pohlcovať nové odtiene sivej; hlasy ľudí sa mali odrážať z nepredstaviteľnej hĺbky; myšlienky mali spravodlivo ustúpiť do pozadia a trpezlivo čakať, kým ich zavolám späť.

Nič sa však nedialo. Vlak prišiel načas, ľudia doň nastupovali s ľahkosťou, námahou i smiechom – a nebol to smiech absurdný, bol to smiech obyčajný: taký, akým sa smežeme, aby sme si uľavili.

Mne nebolo do smiechu, avšak ani do plaču. Pozoroval som kvapky roztápajúceho sa snehu, ktoré v pravidelných intervaloch padali z plechovej striešky na nástupišti.

Počúval som ich – tak som si uvedomil tie pravidelné intervaly.

Našiel som si kupé, ktoré bolo skoro prázdne, iba pri dverách sedela stará žena v ošúchanom plyšovom plášti, ktorá môj vstup ani nezaregistrovala. Sadol som si k oknu.

Vlak sa potichu rozbehol a ja som sa snažil nemyslieť na to, čo ma v najbližších dňoch čaká, a zároveň som na nič iné myslieť nechcel. Pozrel som sa von oknom a trochu rozpačito som si začal vymenovávať, čo som videl: dom, dom, dom, strom, dom, strom, pole, dom, stĺp, strom, strom, strom, strom...

Po chvíli vošli do kupé ďalší ľudia: starý muž, ktorý si sadol oproti mne, a matka s chlapcom, hádam 5-6-ročným, ktorý si distingvovane, akoby vopred naučeným pohybom, sadol vedľa mňa. Na svojich susedov som len letmo pozrel a pokračoval som v zozname okolitých domov a stromov, ktorý sa rýchlo rozrastal.

Nič som necítil.

Iba trochu hlad.

Dlho som si nič podozrivé nevšimol; ako by som aj mohol, keď moju pozornosť naplno pútali zasnežené polia,

skládky odpadu a zamrznuté rieky?

Po určitom čase však vždy príde moment, keď nad nami začne taký pohľad až bolestivo prevažovať, a my sa odvrátíme k nehybnému priestoru, k istote známeho kupé, aby sme do toho nekonečného zoznamu pripísali na chvíľu i seba.

Spravil som to tiež a presunul som pohľad na svojich spolucestujúcich. Všetci sedeli pokojne, s rukami na kolenách (muž a chlapec) či skríženými v lone (obe ženy), s chrbtami neprirodzene vystretými hľadeli priamo pred seba.

Neviem posúdiť, koľko času prešlo, kým ma to začalo znervózňovať. Sedeli sme tam určite už viac než dve hodiny a nikto z nich za ten čas nepohol rukou, neotočil hlavou. Nikto sa neusmial, nikto si nekýchol, nikto si neprešiel rukou po vlasoch.

Nikto nežmurkol.

Netrpezlivo som začal prstami bubnovať po operadle svojej sedačky; myslel som pri tom na kontrolóra lístkov, ktorý musí každú chvíľu prísť a prebrať ich z tej pochybnej strnulosti.

Nikto však neprichádzal, nikto ani len neprešiel okolo zavretých dverí nášho kupé, nášho malého väzenia.

Videl som, že hrudníky sa mojím spoluväzňom v pravidelných intervaloch zdvíhali a klesali; mŕtvi teda neboli.

Zvažoval som, že niekoho z nich oslovím a na to čudácke správanie sa spýtam, nevedel som však, čím začať. Radšej som potichu sedel a snažil sa tiež moc nehýbať, aby som si medzi nimi sám sebe neprišiel podozrivý.

Zavrel som oči a snažil sa rozpamätať: dom, dom, dom,
strom, dom, strom...

Amplión ohlásil príchod do Bratislavy v najbližších minútach. Prebral som sa z toho zvláštneho tranzu, pokúsil som sa vstať – v tej chvíli ma chlapec vedľa mňa chytil za ruku. Nie, nevložil mi svoju ruku jemne do mojej – pevne ma malou rúčkou uchopil za zápästie!

Prebehol mnou nepoznaný záchvat hrôzy, nedokázal som sa na chlapca ani pozrieť. Akoby sa ma niečo dotklo v tme, v nejakej prvotnej tme, keď ešte nepoznáme tvary vecí.

Zostal som, samozrejme, sedieť, triasol som sa a hľadel niekam za hlavu starca, sediaceho oproti.

Počul som, ako vlak zastavuje, ako vystupujú a nastupujú ľudia, ako sa vlak opäť pohýňa. Pozrieť som sa však nemohol. Chlapcov stisk nepočul. Cítil som, ako mi do hrdla stúpa horká guľa, chvíľu tam váha a opäť niekam klesá. Báľ som sa žmurknúť.

Uvedomil som si, že do Bratislavy už nikdy nedôjdem. Bez pohnutia viečok som zavrel oči a myslel na to, ako som v to ráno volal babke, hneď ako som sa dozvedel o dedovej smrti. Keď premohla vzlykanie, opýtala sa: „Nevieš, čo mi máš povedať, že?“ Nevedel som, a tento text je na to iba chabou odpoveďou.

